

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В США: GOV 2.0

***Анотація.** В статті розглянуто основні стадії розвитку електронного урядування в США, сучасний стан та перспективи е-урядування. Досліджено основні урядові програми та механізми он-лайн участі громадськості в прийнятті урядових рішень, також проаналізовано рівень включення громадян США до електронної системи управління державою. Та зроблено висновки про те, що рівень розвитку системи електронного урядування в США є одним з найкращих в світ.*

***Ключові слова:** Сполучені Штати Америки, електронне урядування, Gov 2.0, Open Meeting, Apps.gov, Data.gov, е-консультації, е-голосування, е-нормотворення.*

***Annotation.** The article describes the main stages of development of electronic government in the United States, current status and prospects for e-government. The main government programmes and mechanisms for online public participation in governmental decision making, also analyzed the level of inclusion of citizens of the United States to the electronic system of governance. And concluded that the level of development of e-government in the United States is one of the best in the world.*

***Keywords:** United States of America, e-government, Gov 2.0, Open Meeting, Apps.gov, Data.gov, e-consultations, e-voting, e-rulemaking.*

---

*Доктор політичних наук, доцент, професор кафедри Міжнародна інформація Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

***Аннотация.** В статье рассмотрены основные стадии развития электронного правительства в США, современное состояние и перспективы e-правительства. Исследованы основные правительственные программы и механизмы он-лайн участия общественности в принятии правительственных решений, также проанализирован уровень включения граждан США в электронную систему управления государством. И сделаны выводы о том, что уровень развития системы электронного управления в США является одним из лучших в мире.*

***Ключевые слова:** Соединенные Штаты Америки, электронное управление, Gov 2.0, Open Meeting, Apps.gov, Data.gov, e-консультации, э-голосование, e-нормотворчество.*

Сполучені Штати Америки були і є в авангарді всіх модернізацій та революції світового рівня, і, шлях від ідей становлення електронного уряду до його трансформації до рівня 2.0 (за відомою аналогією web 2.0) держава пройшла швидко й успішно. Американська концепція електронного уряду залишається послідовною протягом останніх років, з її основними принципами реформування уряду, намаганням зробити його громадян у центрі, орієнтованого на конкретні результати і ринок.

Початок електронного уряду в США було покладено створенням веб-сайту Президента США в 1993 році. Основною метою якого було інформування населення країни про діяльність адміністрації Президента через Інтернет. Проте, вже на початку 1994 року було створено робочу групу з електронного уряду, в яку увійшло понад 80 представників від 46 урядових агентств і бюро. Ця група розробила документ «Стратегія електронного уряду», спрямований на модернізацію ефективності діяльності уряду. Ця група прийшла до висновку, що федеральний уряд може значно поліпшити ефективність обслуговування своїх користувачів у майбутній період до 24 місяців, зосередившись на виконанні 23

високопріоритетних загальноурядових ініціатив. Усі пропоновані ініціативи дозволяють заощадити кілька мільярдів доларів, зменшуючи операційну неефективність, скорочуючи витрати і надмірні витрати, в тому числі і в підготовці зайвої кількості документів. Ці ініціативи забезпечили надання послуг громадянам у строки, вимірювані в хвилинах або в годинах, замість днів або тижнів.

Робоча група з електронного уряду також ідентифікувала основні федеральні проблеми, які в подальшому знайшли своє рішення в рамках концепції електронного уряду та електронного бізнесу.

Безсумнівне лідерство США в галузі формування національного інформаційного суспільства обумовлено тим, що федеральна влада чітко усвідомлює домінуючу роль інформаційних і телекомунікаційних технологій у розвитку своєї економіки і підвищенні її конкурентоспроможності на світовому ринку. Американський уряд веде цілеспрямовану політику підтримки науки, високих технологій взагалі та інформаційних технологій (ІТ) зокрема. Найбільш наочно принципи і результати такої політики відображають щорічні виставки та конференції «Електронний уряд», присвячені використанню ІТ в роботі федеральних адміністрацій (www.ehelgov.com), що проходять у Вашингтоні [1].

Аналіз загальних принципів стратегії уряду США в галузі ІТ – дозволяє стверджувати, що уряд: зацікавлений в забезпеченні великих зручностей для громадян у взаємовідносинах з держустановами та реорганізує свою роботу в рамках національної ініціативи щодо посилення контролю за своєю діяльністю з боку громадян (National Performance Review, www.npr.gov).

Електронний уряд є однією із загальноурядових ініціатив. Перед федеральним урядом стоїть завдання поліпшити і здешевити свої послуги шляхом створення орієнтованого на людей електронного уряду, який значно підвищить ефективність федерального уряду і збільшить його значущість для всіх громадян країни. Необхідність переходу до

електронного уряду очевидна, оскільки уряд є одним з найбільш великим споживачів інформаційних технологій.

Нормативно-правовою базою забезпечення діяльності е-урядування в США є наступні закони: Закон про усунення паперових носіїв документів в державних органах; Закон про електронний підпис; Закон про свободу інформації (FOIA); Закон про впровадження в державних органах інтелектуальних карт для ідентифікації службовців, оплати витрат на відрядження, нарахування заробітної плати та ін.; Закон S.803 про е-уряд 2002 року; Закон про результати і ефективність уряду 1993 року.

Так, наприклад, Конгрес США у Законі про е-уряд 2002 року визначив мету ухвалення цього акту таким чином: «сприяти використанню Інтернет та інших інформаційних технологій з метою забезпечення більших можливостей для участі громадян у урядуванні» [2].

Президент США і його команда дуже добре розуміють місце і потенціал інструментів Веб 2.0, яскравим прикладом чого є передвиборчий шлях з його допомогою він вперше і став Президентом Америки. Передвиборний штаб Б. Обама широко використовував соціальні мережі і блогосферу в ході виборчої компанії, проводячи організаційну роботу, підвищуючи обізнаність громадян різних питань, і звертаючись до виборців. Активність штабу Б. Обама в галузі Веб 2.0 значно перевершувала активність штабу сенатора Джона Маккейна і Гіллари Клінтон.

Вибори президента США 2012 р. стали найбільш обговорюваною подією в Інтернеті. Мільйони користувачів соціальних мереж коментували як проходить в країні голосування і викладали фотографії, так чи інакше пов'язані з виборами, наприклад виборчі бюлетені або черги на дільницях. У Youtube було викладено відео, яке стало «вірусним», набравши кілька мільйонів переглядів. Один з виборців зняв, як несправна машина для голосування завзято віддавала голос Мітту Ромні, хоча він ставив галочку навпроти імені Барака Обама. А короткий запис Б. Обама в Twitter, в якій

він повідомив про свою перемогу («Ще чотири роки») і доклав фото себе і дружини, набрала понад півмільйона ретвітів тільки в перші години [3].

Проте, у процесі інформатизації держсектору в США створювалися основні системоутворюючі компоненти електронного уряду – електронні системи платежів, системи електронного документообігу, системи електронної торгівлі та ін. Американський уряд поступово стає найбільшим споживачем ІТ в країні, його витрати на високотехнологічні рішення оцінюються в 40-50 млрд. дол. на рік (дані Американської торгової палати).

Дуже цікаво і ставлення американців до електронного уряду. Якщо в 2000 році електронний уряд у більшості випадків розглядалася як революційна ідея, то згідно з дослідженням, проведеним в 2001 році, ця революція поступається місцем робочої діяльності. Електронний уряд, особливо в штатах і на місцевих рівнях, швидко розвивається і поширюється. Лідерство США у сфері формування національного інформаційного суспільства зумовлено тим, що федеральні органи чітко усвідомлюють провідну роль інформаційних та телекомунікаційних технологій у розвитку власної економіки і підвищення її конкурентоздатності на світовому ринку. Американський уряд проводить цілеспрямовану політику щодо підтримки науки, високих технологій і, зокрема, інформаційних і комунікаційних технологій.

Доступність федерального керівництва і Президента США для населення країни забезпечена системою Comlink (www.ai.mit.edu/projects/iip/doc/comlink/overview.html), розробленою в Массачусетському технологічному інституті. Система має досконалі служби та засоби публікації урядових документів і відкрита для доступу користувачам Інтернету. Надані канцелярією Білого дому матеріали брифінгів, промови, звіти, проекти законів і т. д. розміщуються на сервері розповсюдження електронної інформації системи Comlink і, за оцінками фахівців, більше мільйона користувачів щодня отримують їхні документи.

Інша система – Open Meeting (www.ai.mit.edu/projects/iip/doc/open-meeting/abstract.html) – була реалізована в рамках ініціативи National Performance Review (NPR). Вона дозволяє подавати пропозиції та отримувати відгуки на них в інтерактивному режимі за допомогою електронної пошти. Однією з головних цілей створення системи було спрощення проведення опитувань та отримання коментарів з безлічі різноманітних джерел. Система передбачала виключно вільний обмін думками, без дебатів і винесення остаточних рішень.

Обидві системи дозволили зробити уряд доступним для населення країни і забезпечити громадян досконалими засобами доступу до державних документів та обраним представникам в органах управління. У той же час федеральні службовці отримали можливість відслідковувати настрої виборців [4].

Сьогодні американський уряд активно працює над розвитком електронного уряду і проводить саміти Gov 2.0. «Уряд 2.0», про який йде мова, дозволяє бажаючим в реальному часі запитувати і отримувати будь-які відкриті державні дані через спеціальний інтерфейс без бюрократичної тяганини і створювати на їх основі працюють веб-додатки.

Урядом був запущений «хмарний» сервіс Apps.gov з безліччю серверів користувальницької інформації, об'єднуючий можливість великої кількості федеральних сайтів агентств і відомств. Це звільнило чиновників від закупівлі та налаштування власних серверів, написання додатків і відкриття окремих блогів. Навантаження на бюджет знизилася, а половина ІТ-персоналу була звільнена. Ресурс дає можливість обговорення на форумі соціальної мережі міських поставок, отримувати державні дані і створювати на їх основі веб-додатки.

Паралельно з Apps.gov був запущений портал Data.gov з федеральними даними в машиночитаних форматах. Ресурс «Data.gov», створений за ініціативою президентського апарату Б. Обами, надає

широкій громадськості можливість легко знайти, завантажити та використовувати відкриті дані, згенеровані Федеральним Урядом.

Платформа Open Government Platform - новий вид спільної розробки, яка здатна принести користь всьому світу завдяки підвищенню прозорості роботи уряду і поліпшення обслуговування громадян. Вона стимулює наші технологічні можливості і націлена на те, щоб зробити державне управління більш прозорим та відкритим [5].

Створення платформи було розпочато в грудні 2011 р. спільними зусиллями урядових розробників Індії і США. Заявлений термін реалізації проекту склав 6 місяців. Випуск бета-версії платформи для тестування і перші пілотні програми відбулися в травні 2012 р. Проект був ініційований спільними зусиллями США та Індії з метою просувати відкритий уряд, прозорість, громадянську залученість і стимулювати розробників додатків [6].

Яскравим прикладом широкого залучення громадськості до системи е-урядування можуть служити громадські обговорення. В Сполучених Штатах обов'язок проведення обговорень проектів регуляторних актів закріплений на законодавчому рівні в Законі про адміністративну процедуру [7], який, проте, залишає на розсуд державних інституцій визначитись з формами спілкування з громадськістю (зазвичай надається певний час для надсилання коментарів на проекти рішень).

Організація е-консультацій урядом США має більш розгалужену структуру та практичну спрямованість на процес управління. Порівняно з Великою Британією американський портал FirstGov не висуває бажання спілкування з громадськістю на перший план, проте функціонально дає змогу брати участь у консультаціях у відповідних розділах, що стосуються регуляторної діяльності та розгляду звернень громадян. Додаткові можливості для впливу на прийняття регуляторних рішень пропонує портал Regulations.gov. Попри ці відмінності у підходах, в дизайні порталів обох країн відчувається зосередженість на інтересах користувачів

Другим потенційно корисним засобом розширення участі громадян у процесі впливу на формування політики є електронні петиції (е-петиції). Як правило, для застосування цього засобу краще придатний Інтернет, завдяки якому громадськість і зацікавлені групи можуть ініціювати колективне звернення, зібрати групу його прихильників, які згодні підтримати його своїми підписами, та направити до відповідного державного органу або на адресу уряду.

Така форма комунікації між громадськістю й владою, в якій ставляться колективні вимоги до уряду, як правило, має політичне забарвлення та викликає певний соціальний резонанс. Слід зазначити, що петиції можна розглядати як певну форму колективного вираження волі і впливу на інших суб'єктів суспільних відносин (наприклад, на політичних лідерів, представницькі організації), що здатна виконувати функцію регулювання (soft-law). Потенціал такого виду публічного (саме публічного, а не державного) регулювання потребує окремого ґрунтовного дослідження. Зазначимо, лише, що як для будь-якого політичного процесу, для досягнення позитивного результату від використання цієї техніки потрібна належна організація самого процесу: планування, правильний вибір часу й місця, способів залучення учасників, технічних засобів - посилювачів участі й врахування зовнішніх чинників. Завдяки ІКТ цей процес звільняється від обмежень простором і часом, стає інтерактивним, зручнішим, та, врешті-решт, ефективнішим.

Важливим чинником успіху цього інструменту демократії є відповідне організаційно-технічне забезпечення прийняття, обробки та відповідного реагування на е-звернення громадян. Наприклад, до Конгресу США в 2001 р. було направлено 85,5 млн. електронних повідомлень через електронну пошту [7]. Неналежна організація процесу обробки е-звернень, несвоєчасні, неадекватні чи малоцінні відповіді на такі звернення можуть стати факторами, що знизять демократичний потенціал електронних комунікацій між громадськістю та владою, призведуть до громадської

апатії та відмови від цієї техніки.

Зрозуміло, що для використання цього інструменту демократії вимагається належне юридичне підґрунтя, яке легалізує таку форму комунікації між громадськістю та державними установами, як петиція (колективне звернення). Попри те, що е-петиції є чи не найбільш «просунутою» технікою донесення власної думки громадян до влади, на практиці можуть виникати труднощі юридичного характеру, насамперед, у процесі збирання підписів, особливо в тих країнах, де електронні підписи процедура автентифікації ще не стали звичайними атрибутами суспільного життя (такою є переважна більшість країн світу). Для підтвердження справжнього волевиявлення учасників е-петицій вимагаються «традиційні» засоби верифікації (шляхом безпосереднього контакту із заявниками, перевірки адресних даних за допомогою довідкових служб тощо), що можуть застосовуватись в партнерстві з громадянським та приватним секторами.

В прямій демократії участь громадян у процесі прийняття рішень, як правило, здійснюється шляхом голосування. Е-голосування є однією з технік покращення та посилення (кількісно та якісно) участі громадськості в процесі формування політики й прийняття рішень на усіх рівнях влади: місцевому, регіональному, національному. Системою електронного або Інтернет-голосування визнається виборча система, що використовує електронні бюлетені, які дають змогу виборцям передавати своє волевиявлення до уповноважених осіб виборчих дільниць через Інтернет. Цей інструмент е-демократії спрямований на посилення демократичності й легітимності врядування через використання ІКТ для безпосереднього визначення волі виборців.

Проте Сполучені Штати розглядають е-голосування як шлях до покращення участі громадськості у виборах. Саме такий критерій оцінки ефективності відповідних проєктів пропонується у федеральному дослідженні з питань інвестицій в е-врядування: «... ефективність

реєстрації виборців в он-лайн може бути визначена відсотком зареєстрованих громадян, що мають право голосу; ефективність голосування в он-лайн – збільшенням відсотка виборців» [8].

Перше офіційне використання е-голосувань в США відбулось 11 березня 2000 р. на первинних виборах Демократичної партії в Аризоні, на яких Ал Гор переміг Біла Бредлі (4 до 1). При цьому у виборах взяло участь вдвічі більше виборців, ніж на попередніх. В електронній системі для е-голосування виникли певні технічні проблеми, такі як перевантаження телефонних ліній, старі браузері, що не витримували навантаження.

Проте дослідники зазначають, що основною перешкодою для е-голосування можуть бути не технічні труднощі, а можливість визнання виборів недійсними через те, що були створені нерівні умови для частини виборців, що не мали легкого доступу до Інтернету.

Ще одним з механізмів участі громадськості в прийнятті рішень є е-нормотворення (e-rulemaking), яке дає змогу громадянам впливати на процес ухвалення регуляторних актів. У цьому інструменті е-врядування поєднуються ключові елементи демократичного впливу на процес прийняття рішень, що притаманні е-консультаціям та е-голосуванню.

В Сполучених Штатах така можливість пропонується з січня 2003 р. в рамках Федеральної ініціативи e-gov для того, щоб «полегшити для громадян участь у демократичному і законодавчому процесі через удосконалення доступу до якості нормотворення» [8]. Коли громадяни надсилають коментарі до регуляторних актів, федеральний орган повинен врахувати їх погляди та обґрунтувати регуляторну діяльність. Повні тексти усіх проектів актів та фінальні документи є відкритими для доступу і коментарів в он-лайн на веб-сайті <http://www.regulations.gov>, і його відвідувачі можуть направити коментарі до відповідного федерального агентства.

До цих переваг, які пропонуються застосуванням ІКТ в процесі

нормотворення, слід також додати такі важливі чинники, як загальне підвищення рівня взаємодії між державними органами та громадськістю, прозорості регуляторної діяльності і передбачуваності її наслідків для суб'єктів господарювання. З огляду на ці переваги використання техніки е-нормотворення набуває все більшого значення не стільки як інструмента е-врядування, скільки як засобу учасницької е-демократії.

Висновки. В Звіті ООН з електронного уряду США займає в рейтингах найвищі позиції. Вона потрапила, за даними ООН, в першу групу країн, країн з індексом EGDI більш ніж 0,75 (very high EGDI). З цифрах цей показник виглядає як 0,8748, що є 7 місцем у світі (2014 р.) та першим місцем серед держав континенту.

Американський уряд проводить цілеспрямовану політику щодо підтримки науки, високих технологій і, зокрема, інформаційних і комунікаційних технологій. Державні послуги у США для населення надаються сьогодні багатьма шляхами: через торгові точки, банки і відділення зв'язку. Державні установи укладають з компаніями угоди з надання послуг. Так, наприклад, громадяни і приватні компанії отримали можливість оплачувати рахунки і сплачувати податки через свій місцевий банк. США давно та достатньо впевнено займає чільне місце у першій десятці світових лідерів, лідерство США у сфері формування національного інформаційного суспільства зумовлено тим, що федеральні органи чітко усвідомлюють провідну роль інформаційних та телекомунікаційних технологій у розвитку власної економіки і підвищення її конкурентоздатності на світовому ринку.

Список використаних джерел

1. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика. Навчальний посібник [Електронний ресурс] / Почепцов Г.Г., Чукут С.А. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072017458/politologiya/informatsiyna_politika.

2. e-Проекты в мире/e-Правительство США [Электронный ресурс] / Интернет-портал «e-gorod.ru». – Режим доступа до материалу: <http://www.e-gorod.ru/e-project/proj6.htm>.

3. GOV 2.0 или социальные сети в политике [Электронный ресурс] / Интернет-портал «сарафанное радио». – Режим доступа до материалу: <http://sarafannoeradio.org/analitika/304-gov-2-0-ili-sotsialnie-seti-v-politike.html>.

4. Cary Coglianese. E-Rulemaking: Information Technology and the Regulatory Process. Regulatory Policy Program Working Paper RPPP2004402. – Cambridge, MA: Center for Business and Government, John F. Kennedy School of Government, Harvard University, 2013.

5. «Data.gov» – американское электронное правительство [Электронный ресурс] / Интернет-портал «te-st.ru». – Режим доступа до материалу: <http://te-st.ru/apps/data-gov>.

6. Индия и США запускают открытую платформу электронного правительства [Электронный ресурс] / Интернет-портал «cnews»- Режим доступа до материалу: <http://www.cnews.ru/news/top/index.shtml?2012/06/19/493497>.

7. Evaluation of the Use of New Technologies in Order to Facilitate Democracy in USA [Электронный ресурс]. – Режим доступа до материалу: <http://www.publicus.net>.

8. Bouras C. An electronic voting service to support decisionmaking in local government / C. Bouras, N. Katris, V. Triantafillou // Telematics and Informatics. – 2005. – № 20. – P. 257.